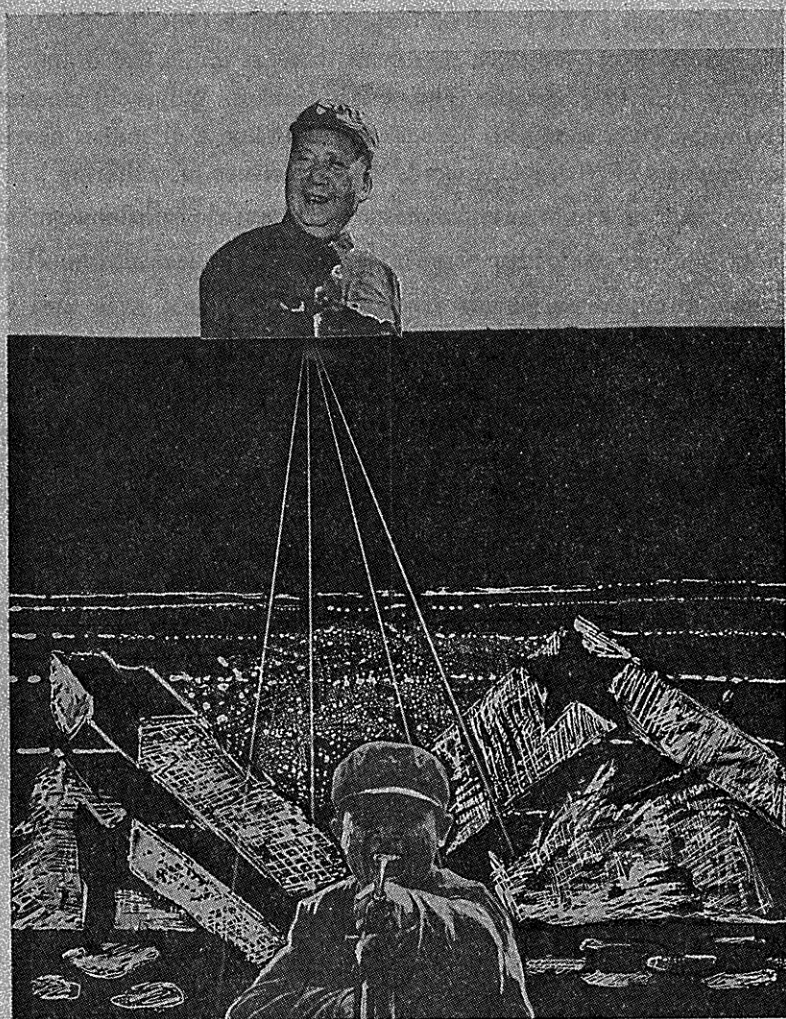

บทบาทของจีน
ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในอนาคต

นฤมิตร สอดสุข

ผู้เขียนเสนอให้พิจารณาลักษณะพื้นฐานของนโยบายต่างประเทศของจีนเสียก่อนก่อนที่จะทำความเข้าใจถึงบทบาทของจีนในเอเชียอาคเนย์ต่อไป ในทัศนะของผู้เขียน จุดประสงค์สำคัญที่สุดของจีนคือการส่งเสริมการปฏิวัติในภูมิภาคนี้ในรูปนโยบายต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการปฏิวัติ หรือนโยบายทางการทูตเพื่อส่งเสริมการปฏิวัติ (revolutionary foreign policy or revolutionary diplomacy) ในการพิจารณาจำเป็นต้องดูถึงความคิดพื้นฐานของเลนินเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประกอบ จะพบว่าพื้นฐานของทฤษฎีและการปฏิบัติการของเลนินเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นไปเพื่อการปฏิวัติชาติต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันเป็นประการสำคัญ เพราะตามทฤษฎีจักรวรรดินิยมของเลนินถือว่าระบบจักรวรรดินิยมสากล (imperialist international system) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของลัทธิทุนนิยม (capitalism) และระบบรัฐ-ชาติ (nation-state system) ซึ่งจะก่อให้เกิดการแบ่งแยกดินแดนออกเป็นประเทศต่าง ๆ มากมายหลายประเทศ อันมีผลทำให้อำนาจของประเทศต่าง ๆ เกิดไม่เท่าเทียมกันขึ้น และจะแก้ไขได้ก็โดยการไขว่สงครามเท่านั้น ซึ่งเลนินว่าเป็นเรื่องที่ ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงพ้น ทาง

ออกตามทัศนะของเลนินมีทางเดียวคือปฏิวัติโลกให้เป็นสังคมนิยมซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (united stated of the worlds) เท่านั้น สันติภาพอันถาวรจึงจะได้รับการรับประกัน ทั้งนี้ โดยรัสเซียจะเป็นผู้เริ่มทำการปฏิวัติเป็นรัฐสังคมนิยมก่อน แล้วจึงจะขยายเข้าสู่ยุโรปตะวันตก ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของลัทธิทุนนิยมต่อไป โดยถือเป็นพันธมิตรที่จะต้องสนับสนุนจนการปฏิวัติในยุโรปบรรลุผลสำเร็จ ระยะเวลาต่อไปอีกสัก ๒-๓ ปี ระบบรัฐ-ชาติก็จะถูกขจัดให้หมดสิ้นไปโดยการปฏิวัติของโลกสังคมนิยมที่แน่นเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจการภายในโดยตรง

ดังนั้น นโยบายต่างประเทศของประเทศสังคมนิยมในระยะแรกจึงเป็นช่วงของการพยายามบรรลุถึงการปฏิวัติอย่างกว้างขวางต่อไป และดูเหมือนว่าจะเป็นไปได้ที่จะมีการประนีประนอมระหว่างฝ่ายสังคมนิยมและจักรวรรดินิยม ในระบบรัฐ-ชาติ ตามหลักการอยู่ร่วมกันโดยสันติ (peaceful coexistence) แต่ต่อมาถึงสมัยสตาลิน ซึ่งการปฏิวัติในยุโรปประสบความล้มเหลวในปี ค.ศ. ๑๙๒๔ ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับระบบรัฐ-ชาติ ทั้งนี้โดยนโยบายการปฏิวัติยังคงดำเนินอยู่แต่ นโยบายต่างประเทศมีจุดหมายเพื่อความอยู่รอดและมุ่งพัฒนารัสเซียในฐานะเป็นรัฐ-ชาติ

ในระบอบระหว่างประเทศแทน ดังนั้นนโยบายของการอยู่ร่วมกันของรัฐสังคมนิยมจึงมีทั้งรูปสันติวิธีและการใช้กำลังอาวุธ ส่วนองค์การคอมมิวนิสต์ (comintern) และพวกลัทธิกรรมชีพสากลนิยม (proletariat internationalism) ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนการปฏิวัติโลกได้เปลี่ยนวิธีการเป็นการส่งเสริมลัทธิชาตินิยมรัสเซียแทน สำหรับสตาลินคิดก้าวหน้าไปกว่านั้น คือถือว่าการเตรียมการป้องกันรัสเซียอย่างไม่ชักช้าและปราศจากเงื่อนไขอีกด้วย

สำหรับกรณีของจีน เน้นในเรื่องการปฏิวัติมากกว่ารัสเซีย ซึ่งถือเป็นพวกนิยมลัทธิแก้ไข (revisionist) เสียอีก แต่เป็นการปฏิวัติเพื่อชาติของตน (national orientation) เป็นสำคัญ ดังนั้น จึงไม่พบจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิวัติโลกในถ้อยคำของมาเซตุง (Mao Tse-tung) หรือแม้แต่ในเอกสารสำคัญใด ๆ ของคอมมิวนิสต์เลย ทั้งนี้เพราะจีนมีความสนใจเพียงเล็กน้อยในการมุ่งทำลายระบบรัฐ-ชาติและยังเป็นชาติที่ค่อนข้างจะปรับตัวและส่งเสริมการคงอยู่ของระบบรัฐ-ชาติเสียอีก การที่ผู้นำของจีนให้การสนับสนุนการมีอธิปไตยของรัฐมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน จึงมีความตั้งใจที่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของรัฐอื่น ๆ แม้ในกลุ่มประเทศสังคมนิยมด้วยกัน ซึ่งมีผลประโยชน์

อุดมการณ์ และจุดมุ่งหมายร่วมกันก็ตาม นอกจากนั้นจีนยังได้วิจารณ์ลัทธิเบรซเนฟ (Brezhnev Doctrine) ซึ่งเน้นผลประโยชน์ของกลุ่มชาติสังคมนิยม (family of socialist nations) ทั้งหมดมากกว่าผลประโยชน์ของรัฐสังคมนิยมแต่ละรัฐ (individual socialist state) ว่าเป็นลัทธิเผด็จการระหว่างประเทศ (international dictatorship) ซึ่งเป็นการละเมิดอธิปไตยของรัฐ จีนมิได้โจมตีเฉพาะกรณีเชคโกสโลวาเกียเท่านั้น แต่โจมตีความคิดที่ต้องการทำให้โลกทั้งโลกเป็นสังคมนิยมตามความคิดริเริ่มของมาร์กซ์และเลนินด้วย ดังนั้นนโยบายต่างประเทศของจีนจึงไม่สามารถเน้นการปฏิวัติตามทัศนะของเลนินได้ การช่วยเหลือในการปฏิวัติโลกจึงเป็นเพียงวิธีการส่งเสริมชาติตนให้คงอยู่ในระบบรัฐ-ชาติ และจีนก็ได้ถือเอาสิ่งนั้นมาเป็นประโยชน์ต่อการปฏิวัติในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เพื่อเสริมสร้างอำนาจของตนแต่อย่างใด

แต่หลักการดังกล่าวอาจจะไม่เป็นจริงในเอเชียอาคเนย์ เพราะโดยความเป็นจริงจีนได้ให้การสนับสนุนการต่อสู้เพื่อการปฏิวัติในภูมิภาคนี้อย่างจริงจังทีเดียว จากการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องพิสูจน์หลักการดังกล่าว ซึ่งพบว่านโยบายของจีนในเอเชียอาคเนย์มีข้อกำหนด

๓ ประการ ประการแรก นโยบายภายในของจีนมีลักษณะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาระหว่างลัทธิที่นิยมแบบรุนแรง (radicalism) และลัทธิที่นิยมแบบผ่อนปรน (gradualism) ประการที่สอง เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในเอเชียอาคเนย์ซึ่งเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาระหว่างการมีสภาพการปฏิวัติและสภาพความมั่นคงและประการที่สาม จีนปรารถนาที่จะขยายนโยบายไปเป็นระบบนานาชาตินิยม พัฒนาการของนโยบายของจีนในเอเชียอาคเนย์เป็นการผสมผสานระหว่างข้อกำหนดทั้ง ๓ ประการดังกล่าวซึ่งอาจพิจารณาได้เป็น ๕ ระยะ

ระยะแรก ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๔๙-๑๙๕๑ ถือเป็นการประนีประนอมระหว่างการปฏิวัติและการใช้นโยบายต่างประเทศของจีนตามแนวทางปฏิบัติทั้ง ๓ ประการของจีน ในข้อกำหนดประการแรกเป็นการปฏิวัติซึ่งรัฐบาลก๊กมินตั๋งถูกขับไล่ออกไป แล้วจึงมีการสถาปนาแนวร่วมขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัดพร้อมกับใช้นโยบายติดต่อกับต่างชาติทั้งในรูปที่เป็นมิตรและศัตรู (friend-foe relations) ประการที่สอง จีนใช้ทฤษฎีปฏิวัติโดยใช้การต่อต้านทางอาวุธอย่างกว้างขวางและจริงจังทั่วภูมิภาคตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ประการที่สาม จีนถือสมมุติฐานที่ว่าโลกแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายคือค่ายสังคมนิยมและทุนนิยมโดยไม่มีฝ่ายที่

สาม เป็นระบบ ๒ ขั้วอำนาจอย่างแน่นหนา (tight bi-polar system) ซึ่งถือเป็นปัญหาในการต่อสู้ชนิกเอาเป็นเอาตาย (life - or - death struggle) อันเป็นนโยบายกึ่งปฏิวัติ (a quasi-revolutionary policy)

ระยะที่สอง ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๕๒ - ๑๙๕๗ เป็นช่วงของการใช้นโยบายอยู่ร่วมกันโดยสันติ ซึ่งแสดงให้เห็นเด่นชัดในการประชุมที่นครบันดุง (Bandung Conference) ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ในข้อกำหนดประการแรกนโยบายภายในของจีนหันไปเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปและไม่รุนแรง โดยเน้นโครงสร้างด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ขณะเดียวกันจีนพยายามยุติสงครามเกาหลีที่ตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องเมื่อผนวกทั้ง ๒ กรณีเข้าด้วยกันเป็นการผลักดันให้จีนต้องปรับตัวให้อยู่ในระบบรัฐ-ชาติมากกว่าทำการปฏิรูปตนเอง ประการที่สองสถานการณ์ในการปฏิวัติในเอเชียอาคเนย์ได้รับการสนับสนุนในรูปการต่อสู้โดยใช้กำลังอาวุธจากจีนเพียงเล็กน้อย ประการที่สามระบบระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบระบบไร้ขั้วอำนาจ (loose bi - polar system) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อจีน เพราะมีประเทศที่เกิดขึ้นใหม่ในเอเชียและแอฟริกาที่มีได้เป็นฝ่ายไหนอยู่มาก ในช่วงนี้ได้เริ่มมีการติดต่อเจรจากับสหรัฐอเมริกาบ้างแล้ว

แต่แนวร่วมระหว่างชาติ (international united front) ก็ได้ขยายกว้างขวางขึ้น แสดงว่าจีนมีการปรับตัวมากขึ้นเพื่อสามารถดำรงอยู่ได้ในระบบระหว่างประเทศ ส่วนนโยบายอยู่ร่วมกันโดยสันติ ใช้บ้างไม่ใช้บ้างตั้งแต่บัดนั้นมาที่สำคัญคือถือได้ว่าพื้นฐานโดยธรรมชาติของนโยบายต่างประเทศของจีน ในฐานะเป็นรัฐ-ชาติได้สถาปนาขึ้นแล้วในยุคนี้

ระยะที่สาม จากช่วง ปี ค.ศ. ๑๙๔๘-๑๙๖๕ จีนให้การสนับสนุนการต่อสู้เพื่อปลดแอกชาติต่าง ๆ (national liberation struggles) แต่การที่จีนสนับสนุนการต่อสู้โดยใช้กำลังอาวุธมีถือเป็นการปฏิบัติ เพราะจีนมิได้มีจุดมุ่งหมายถึงขั้นนั้น เป็นเพียงการส่งเสริมผลประโยชน์ของตนโดยการเลือกสนับสนุนเท่านั้น ปกตินั้นจะไม่สนับสนุนการต่อสู้ในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรัฐบาลก่อนข้างจะต่อต้านการปฏิบัติ และจีนก็หยุดแก่นโยบายในปากีสถานและกัมพูชาเท่านั้น แต่จีนก็ส่งเสริมหลายแบบโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ตนปรารถนา เพราะกลัวการกลับไปคืนดีกัน (rapprochement) ระหว่างรัสเซียกับสหรัฐอเมริกาอันจะเป็นอุปสรรคต่อการปลดแอกจีน นอกจากนั้นยังเป็นการตรวจสอบนโยบายของสหรัฐอเมริกาด้วย ในข้อกำหนดประการแรกนโยบายภายในของจีน

เป็นแบบรุนแรงตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ช่วงแรก หลิวเซาจี (Liu Shao-chi) ใช้นโยบายต่างประเทศตามทฤษฎีกำหนดอาณาเขตบริเวณเป็นกลาง (intermediate zone theory) อันเป็นการแสดงถึงการปรับตัวของจีนในระบบรัฐ-ชาติ ประการที่สอง สถานการณ์ในเอเชียอาคเนย์ช่วงนี้ ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน บางบริเวณก็มีปัญหา ซึ่งเป็นการแสดงถึงยุทธวิธีของการเลือกสนับสนุนการต่อสู้ โดยใช้อาวุธคงได้กล่าวแล้ว ประการที่สาม ระบบการเมืองระหว่างประเทศในช่วงนี้ยังเป็นแบบไร้หัวอำนาจอยู่ และแม้ยังไม่แน่ชัดว่าใครเป็นผู้นำของโลกคอมมิวนิสต์ แต่จีนก็มองรัสเซียซึ่งเป็นผู้นำเก่าว่าเป็นผู้ขายผลประโยชน์ของตนให้สหรัฐอเมริกาหมด จีนจึงใช้นโยบายรุนแรงเพื่อเป็นเครื่องเตือนรัสเซีย

ระยะที่สี่ ในช่วงนี้จีนมีนโยบายใหม่ คือส่งเสริมนโยบายปฏิบัติในเอเชียอาคเนย์ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติทางวัฒนธรรมโดยชนชั้นกรรมาชีพ สำหรับสงครามเวียดนามก็ยังดำเนินต่อไปและเกิดการขัดแย้งกับรัสเซีย ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. ๑๙๖๖-๑๙๖๘ ด้วย ในข้อกำหนดประการแรก การมีนโยบายรุนแรงภายในของจีนทำให้นโยบายต่างประเทศจีนเน้นการปฏิวัติมากยิ่งขึ้น ประการที่สอง

สถานการณ์ในเอเชียอาคเนย์มีความไม่มั่นคงมากยิ่งขึ้นในสงครามเวียดนามเสียอีกประการที่สาม จีนเห็นว่าเป็นยุค ๒ ขั้วอำนาจอย่างแน่นหนาคล้ายช่วงแรก แต่มีรายละเอียดแตกต่างกันคือจีนเห็นว่าการเมืองแบบ ๒ ขั้วอำนาจแบบหลังนี้มีจีนเป็นศูนย์กลางของการปฏิวัติโลกและลัทธิจักรวรรดินิยมทั้งพวกทุนนิยมและสังคมนิยม สำหรับนโยบายกำหนดอาณาบริเวณเป็นกลาง ใช้แบบ “three reconciliations and one less” คือ ประนีประนอมกับกลุ่มปฏิกริยา (reaction) กลุ่มลัทธิจักรวรรดินิยม (imperialism) และกลุ่มนิยมลัทธิแก้ไขรุ่นใหม่ (modern revisionism) ขณะเดียวกันสนับสนุนการต่อสู้เพื่อการปฏิวัติในต่างประเทศน้อยลง และเป็นความจริงที่ว่าผู้นำของจีนบางคนต้องการใช้นโยบายปฏิวัติแบบเลนิน แต่ไม่สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับระบบรัฐ-ชาติ ซึ่งมีความสำคัญต่อการอยู่รอดของจีนได้

ระยะที่ห้า นับจากช่วงปี ค.ศ. ๑๙๖๙ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นระยะหลังจากการปฏิวัติทางวัฒนธรรมที่นโยบายของจีนต่อเอเชียอาคเนย์เริ่มอ่อนลง มีลักษณะไม่แตกต่างจากนโยบาย “three reconciliaton and one less” ในสมัยหลิวเซาฉี มากนัก และคล้ายกับนโยบายการอยู่ร่วมกันโดยสันติในระยะที่สอง

อันเป็นผลมาจากการหันมาเจรจากันระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา (Sino - American dialogue) ซึ่งมีปัจจัยเบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ในข้อกำหนดประการแรก การเมืองภายในของจีนกลับเข้าสู่สภาวะปกติ ก่อนสมัยการปฏิวัติทางวัฒนธรรม ประการที่สอง แม้ว่าสงครามเวียดนามไม่ยุติ แต่สถานการณ์ในเอเชียอาคเนย์มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไป ประเทศในเอเชียอาคเนย์จึงพยายามจะสร้างภูมิภาคนี้ให้เป็นกลางประการที่สาม จีนมองโลกว่าเป็นการเมืองแบบหลายขั้วอำนาจ (multi - polar) ซึ่งเปลี่ยนไปจากการเมืองแบบ ๒ ขั้วอำนาจ คือ เป็นการเมืองแบบระหว่างประเทศเล็กและขนาดกลางกับมหาอำนาจ (small and middle countries and super powers) หรือระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับมหาอำนาจ (developing countries and super powers) จีนจึงพยายามปรับตัวเข้าสู่ระบบการเมืองแบบหลายขั้วในระบบรัฐ-ชาติ

ภาพวิเคราะห์ทางทฤษฎีและประวัติศาสตร์ดังกล่าวเป็นการพิจารณาถึงพื้นฐานเพื่อการทำนายอนาคตของจีนในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าในสภาพปัจจุบันและอนาคตจีนจะดำเนินนโยบายในฐานะเป็นรัฐ-ชาติ ในระบบระหว่างประเทศ และ

พยายามปรับตัวเข้าสู่สภาพการเมืองโลกแบบหลายขั้วอำนาจโดยสันติวิธี ซึ่งเชื่อได้ว่าแนวโน้มนี้คงจะไม่เปลี่ยนไปง่าย ๆ แต่นโยบายยังคงเป็นแบบขึ้น ๆ ลง ๆ ระหว่างนโยบายแบบนิ่มนวลและแบบแข็งกระด้างอยู่

สำหรับปัจจัยในการที่จะพิจารณาบทบาทของจีนในอนาคตอันใกล้คือ ประการแรก ในปัจจุบันจีนมีความระมัดระวังในความค่อยพัฒนาของตน จึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของตนอย่างรีบด่วน พิจารณาได้จากสุนทรพจน์ของนาย เฉียว กวน หวู่ (Chiao Kuan-hua) ในองค์การสหประชาชาติ และนาย โจว ฮัว มิน (Chou Hou min) ในการประชุม UNCTAD ที่ซีดี เหตุการณ์ภายในของจีนยุคหลังการปฏิวัติทางวัฒนธรรมที่มีการวิจารณ์มาเซตุง อย่างน้อยจะเป็นการจำกัดข้อเสนอตามแนวความคิดของมาเซตุง ดังที่หลิวเซาฉีได้เคยประสบมาแล้ว อันอาจจะเป็นการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของชาติให้บรรเทาเบาบางลงได้ การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของจีนก็นับเป็นการสนับสนุนการบรรเทานโยบายลงเช่นกัน เพราะต้องมีความระมัดระวังการทำความเข้าใจกับสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับไต้หวัน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นตัวเร่งของการบรรเทาความรุนแรงลง

ประการที่สอง จีนจะปรับตัวตาม

สถานการณ์หลังสงครามเวียดนามในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งจีนไม่หวังจะให้ดำเนินต่อไป รวมทั้งการต่อสู้เพื่อการปลดแอกชาติอื่น ๆ ดังที่จีนได้สนับสนุนตามที่ผ่านมา ในปัจจุบันนับว่าจีนมีความสนใจในความเป็นกลางของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์อยู่มาก เพราะย่อมจะดีกว่าปล่อยให้ถูกผนวกโดยมหาอำนาจภายนอกไปเสีย และจีนก็ย่อมรู้อยู่แล้วว่าตนไม่สามารถจะผนวกดินแดนเหล่านั้น ได้แล้ว

จากเงื่อนไขดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความผูกพันทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับภูมิภาคนี้จะมีมากยิ่งขึ้น ผลประโยชน์ของจีนในความมั่นคงของภูมิภาค และความเป็นมิตรกันจะเพิ่มมากขึ้น อันจะทำให้หลักการอยู่ร่วมกันโดยสันติกับรัฐบาลในเอเชียอาคเนย์ และความสัมพันธ์ในรูปความขัดแย้งและร่วมมือกันกับมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และรัสเซียจะได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม เราจำเป็นต้องมองจีนใน ๒ ฐานะ คือในฐานะประเทศกำลังพัฒนา จีนจะยืนอยู่ข้างฝ่ายประเทศเล็กและขนาดกลาง อีกในกรณีหนึ่งมีฐานะเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีประชากรกว่า ๘๐๐ ล้านคน และมีอาวุธนิวเคลียร์เป็นพลังอันสำคัญ การที่จีนให้การสนับสนุนการปฏิวัติในประเทศต่าง ๆ ในฐานะเป็นนโยบายของชาติ ก็เป็น

สิ่งที่จะสูญเสียไม่ได้ในการพิจารณา พฤติกรรมของจีนในการเมืองโลกแบบหลายขั้วอำนาจ จึงไม่ค่อยจะแน่นอน แต่เป็นการผสมผสานระหว่างนโยบายอยู่ร่วมกันโดยสันติกับการให้การสนับสนุนการปฏิวัติในประเทศต่าง ๆ และการเล่นการเมืองในฐานะมหาอำนาจใหญ่ด้วย

ถ้าสภาพการเมืองแบบหลายขั้วไม่เปลี่ยนแปลง ข้อกำหนดอื่น ๆ อีก ๒ ข้อของนโยบายของจีนในเอเชียอาคเนย์จะกลายเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ ประการแรกคือ ยิ่งสถานการณ์ในเอเชียอาคเนย์มีความมั่นคงมากขึ้นเท่าไร จีนก็จะยังสามารถปรับปรุงนโยบายการอยู่ร่วมกันโดยสันติกับรัฐบาลในเอเชียอาคเนย์และกับมหาอำนาจอื่น ๆ ได้มากขึ้นเท่านั้น แต่ถ้าภูมิภาคนี้ไม่มีความมั่นคง จีนก็จะใช้วิธีการสนับสนุนการปฏิวัติเพื่อยกฐานะของตนในภูมิภาคนี้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น ก็จะทำให้สภาพความตึงเครียดและความ

ขัดแย้งกับมหาอำนาจรุนแรงยิ่งขึ้นไปอีก ประการที่สอง ยิ่งนโยบายภายในของจีนรุนแรงมากขึ้นเท่าใด นโยบายต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการปฏิวัติก็จะยิ่งรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น แต่แนวโน้มของความรุนแรงในนโยบายภายในของจีนดูไม่น่าจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามในอดีตจีนก็เคยมีนโยบายเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาระหว่างความรุนแรงและไม่รุนแรงมาแล้วโดยทางทฤษฎีจึงอาจเกิดขึ้นอีกก็ได้ แต่ก็มีข้อสงสัยว่าเมาชะต่งจะมีคนให้การสนับสนุนมากพอหรือไม่ที่อาจจะก่อให้เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งที่สองขึ้นมาอีก

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่าอิทธิพลของจีนต่อภูมิภาคนี้ น่าจะมีมากขึ้นกว่าในอดีตมาก เพราะจีนอาจสามารถระดมขีดความสามารถต่าง ๆ ได้จากจำนวนประชากรอันมากมาย แต่ก็อาจจะอยู่ร่วมกับจีนแบบสันติได้ตามหลักการที่ได้กล่าวแล้ว.

(แปลและเรียบเรียงจาก China's Future Role in Southeast Asia โดย Tatsumi Okabe ใน New Directions in the International Relations of Southeast Asia : The Great Powers and Southeast Asia รวบรวมโดย Lau Teik soon จัดพิมพ์โดย Singapore University Press for the Institution of Southeast Asian Studies, 1973, หน้า ๓๖-๔๔)